

בס"ד, ח' טבת התשפ"ו

זבחים ק"ה – יציאה וחזרה לעזרה, טומאת אוכלין בפרה ושעיר, ומיקום שריפת פרים הנשרפים

שאלות:

1. מנדי כהן יצא עם פר יום הכיפורים מהעזרה, וחזר האם הבגדים שלו טמאים?

פרים ושעירים שיצאו מהעזרה וחזרו

הגמרא דנה בדין **טומאת בגדים** של אלו הנושאים את הפרים והשעירים הנשרפים.

○ **רבי אלעזר שואל:** כשהפרים ושעירים הנשרפים יצאו מחוץ לעזרה וחזרו פנימה, האם אלו שהיו בחוץ והתחייבו לכבס בגדים – כשהם חזרו פנימה, נחשבים כאילו לא יצאו ופטורים מלכבס את הבגדים שלהם?

▪ **רבי אבא בר ממל** מנסה להוכיח מהמשנה: מכיוון שהתורה תלתה את הטומאה ביציאת הפר, אז ברגע שהפר יצא גם אלה שבפנים צריכים להיטמא. ומכך שהמשנה חילקה שרק אלה שיצאו מטמאין, זה כנראה בגלל שאם הפר יחזור פנימה, יש פוטנציאל להשיב את המעשה לאחור, ולכן אלה שבפנים לא נטמאים.

▪ **רבינא מקשה** על **רבי אבא בר ממל**: התורה אמרה על השורף שיכבס בגדיו "ואחר יבא אל המִחְנֶה", ולכן הטומאה חלה רק על מי שיצא ויש לו אפשרות לחזור אל המחנה. ברגע שהוא יצא – חלה עליו הטומאה לכבס בגדיו, וזה לא הפיך. אבל מי שבפנים לא נטמא, וזה לא בגלל שאפשר להחזיר את הפר לאחור.

○ לכן הגמרא שואלת: אם ככה, מה שאל **רבי אלעזר**? הגמרא מתרצת שהוא דיבר אחרי שהחזירו את הפר פנימה, ובאים אנשים חדשים שנמצאים בחוץ ומנסים למשוך אותו החוצה עם מקלות ארוכים (בקולסי). והשאלה היא האם מכיוון שהפר כבר היה בחוץ, מכאן ואילך כל מי שמתעסק בו ונמצא בחוץ נטמא, אפילו אם הפר עדיין בפנים?

2. בשר של פר יום הכיפורים בתוך העזרה נגע לפני שיצא לשריפה בלחם הפנים. הלחם נפסל?

דין טומאת אוכלין ומשקין בפרים, בפרה ובשעיר המשתלח

הברייתא בגמרא מביאה מחלוקת האם שעיר המשתלח מטמא אוכלים ומשקים במגע,

▪ **רבי מאיר אומר:** פרה אדומה ושעיר המשתלח מטמאין את מי שמתעסק בהם (כמו מי ששורף אותם או משלח), ולא מטמאין בגדים, אבל מטמאין אוכלין ומשקין שנוגעים בהם.

▪ **חכמים אומרים:** פרה ופרים מטמאין אוכלין ומשקין. אבל הם חולקים לגבי שעיר המשתלח שהוא לא מטמא, כי הוא חי (וחי לא מטמא אוכלין ומשקין).

○ **רבי מאיר** לומד כמו "תנא דבי רבי ישמעאל" מהפסוק "על כל זָרַע זָרוּע": שכל דבר כמו זרעים, שהוא לא עתיד לטמא טומאה חמורה (אדם ובגדים), הוא צריך הכשר, כלומר נתינת מים ונגיעה של שרץ כדי להיטמא. אבל דבר שעתידי לטמא טומאה חמורה (כמו נבלת עוף טהור, או הפרים והשעיר שעתידיים לטמא את מי שמתעסק בהן טומאה חמורה) – הוא לא צריך הכשר, הוא מטמא מעצמו מיידית במגע.

- הגמרא מקשה על **חכמים**: אם הם מקבלים את הלימוד הזה, למה השעיר המשתלח לא מטמא הרי כשהוא ימות הוא מטמא טומאת נבלה חמורה כאב הטומאה?
  - **רב דימי** בשם **חכמי מערבא אומר**: **שחכמים** לומדים את הלימוד הזה שאכן כל דבר שהוא לא עתיד לטמא טומאה חמורה צריך הכשר טומאה ממקום אחר (כלומר שיעג בשרץ או בנבילה, אבל הוא לא מטמא מעצמו). אבל דבר שעתידי לטמא טומאה חמורה (כמו פרה ופרים הנשרפים) לא צריך לגעת בשרץ על מנת לטמא, אבל הוא צריך להיות **ראוי לטמא** (כלומר הוא לא יכול להיות חי). ולכן לדעת **חכמים** זה לא כולל את שעיר המשתלח שהוא בחיים.
    - **רבי אלעזר שואל**: מאחר שפרים עתידים לטמא טומאה חמורה, אז אולי זה תופס כבר עוד לפני שהם בכלל יצאו מהעזרה? והוא משיב בעצמו, שמחוסר יציאה הוא כמו מחוסר מעשה, והם לא מטמאים אוכלין בפנים (רק אחרי שיוצאים).
3. גדעון נגע בנבלת תרנגול האם הוא נטמא?
- דין נבלת עוף טהור ודין ראשון ושני לטומאה**
- הגמרא דנה בדיני טומאת **נבלת עוף טהור**, שמטמאה בעיקרון טומאה חמורה בשיעור **כזית** כשהיא נאכלת בבית הבליעה.
- **רבי אבא בר שמואל שואל את רבי חייא בר אבא**: האם לשיטת **רבי מאיר** (שלא דורש שהיא כרגע ראויה לטמא) היא תטמא אוכלין **במגע** בשיעור כזית? ברור שאם זה **בתוך הפה** – זה מטמא בכזית. וברור שאם זה **מונח על הרצפה** – זה לא מטמא כי בכלל לא בטוח שזה יגיע לבית הבליעה ויטמא טומאה חמורה. השאלה היא **כשזה ביד שלו**, ומה שחסר זה קריבה (שיכניס את זה לפה) – האם זה נחשב שעתידי לטמא טומאה חמורה?
    - **רבי חייא בר אבא** השיב בעצמו שמחוסר קריבה **לא** נחשב מחוסר מעשה, וזה מטמא בכזית בנגיעה.
    - הגמרא **מקשה** מבריייתא שאומרת שנבלת עוף טהור מטמאת אוכלין בכביצה (ולא בכזית). ומדוייק בבריייתא שמדובר על מצב שהיא בידו (רש"י).
    - הגמרא **מתרצת** שהבריייתא הזאת היא לא בשיטת **רבי מאיר** אלא **כחכמים**, ולמרות שהרישא והסיפא הם כשיטת **רבי מאיר** – האמצע שמדבר על הטומאה בכביצה הוא שיטת **חכמים**.
  - **רב המנונא שאל את רבי זירא**: האם נבלת עוף טהור (לדעת **רבי מאיר** שמטמאת אוכלים במגע בכזית מאליה) האם היא מטמאת אוכלים שנמנה בהם ראשון ושני לטומאה?, כלומר האם מה שהיא תיגע בו יהפוך ראשון לטומאה (כאילו היא אב הטומאה) וכשיגע באוכל אחר יהפוך אותו לשני.
    - **רבי זירא ענה**: כל מקום שדבר מטמא אדם במגע – מונין בו ראשון ושני (כמו שרץ), וכל מקום שהוא לא מטמא אדם במגע – הוא לא מונה ראשון ושני ולכן נבלת עוף טהור לא הופכת במגע אוכל לראשון.
4. עמרם הוציא את פר יום הכיפורים מחוץ לעזרה ושרף אותו שם האם הוא פעל כשורה?

שריפת פרים ושעירים "חוץ לשלוש מחנות"

הגמרא דנה בלימוד מהפסוקים לגבי המיקום של שריפת פרים ושעירים הנשרפים.

- המשנה אמרה שכבר כשיוצאים מהעזרה, האנשים שמתעסקים ונושאים את הפרים הנשרפים כמו פר יום הכיפורים – כבר מטמאים את הבגדים שלהם.
- הברייתא מבררת את המקור לזה. לגבי פר כהן משיח ופר העלם דבר של ציבור – ברור שמקום שריפתו הוא מחוץ לשלוש מחנות (מחוץ לירושלים). ואילו בפר ושעיר של יום הכיפורים כתוב "וּיָצֵא אֶל מְחוּץ לַמִּחָנֶה" – משתמע מחנה אחד. למרות שברור שדין השריפה שלו הוא כמו שלהם (שנשרף מחוץ לשלוש מחנות משום שהם למדו אחד מהשני בהיקש), לכן הברייתא מפרשת שמדובר על זה שהם מטמאים בגדים כשכבר הם יוצאים מחוץ למחנה שכינה (מחוץ לעזרה).
- לימוד חוץ לשלוש מחנות (לדעת **תנא קמא**): הגמרא מביאה את הלימוד מהפסוקים איך לומדים שפר כהן משיח ופר העלם דבר נשרפים מחוץ לשלוש מחנות, וזה נלמד מיתור הפסוקים (פר העדה, ודשן המזבח, שמוסיפים לימוד למחנה שני ושלישי).
- לדעת **רבי שמעון** (שסובר שטומאת הבגדים היא רק אחרי שהתחילה השריפה והאש נתפסה ברוב הפר), הגמרא מבררת מה הוא לומד מהפסוק "מְחוּץ לַמִּחָנֶה", והיא אומרת שהוא לומד כמו **רבי אליעזר** לגזירה שווה לפרה אדומה (ששניהם נעשים חוץ לשלוש מחנות ובמזרחה של ירושלים).
- לדעת **חכמים** שאין להם את הגזירה השווה הזאת, השריפה היא בצפונה של ירושלים (כמו כל מעשה חטאת). והברייתא מביאה גם את דעת **רבי יוסי הגלילי** שאומר שהם נשרפים בבית הדשן והגמרא בתחילת הדף הבא אומרת שכוונתו שצריך שיקדים לשם דשן מזבח, כלומר שקודם אי פעם ישפכו לשם דשן לפני ששורפים שם פרים. והגמרא מנסה לבדוק האם **רבי אליעזר בן יעקב** הוא התנא שחולק על **רבי יוסי הגלילי** בשאלה הזו, אבל **אביי** אומר שאולי הם חולקים בשאלה אחרת האם צריך ששפך הדשן יהיה במדרון, ולא בשאלה האם צריך להקדים קודם דשן.